

slo

/ een doordacht curriculum
dat doen we *samen*

Professionaliseren met inhoudslijnen in het primair onderwijs

Gäby van der Linde & Martin Klein Tank

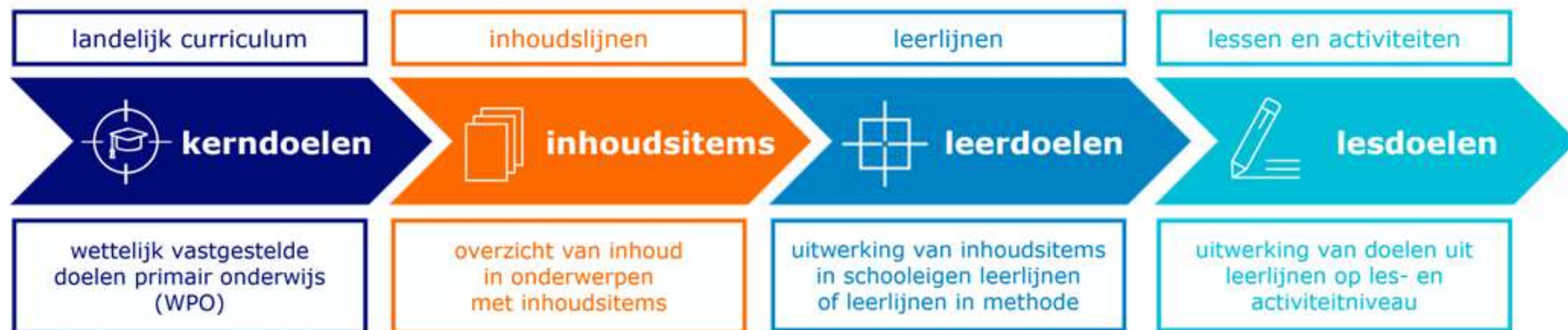
24 oktober 2024

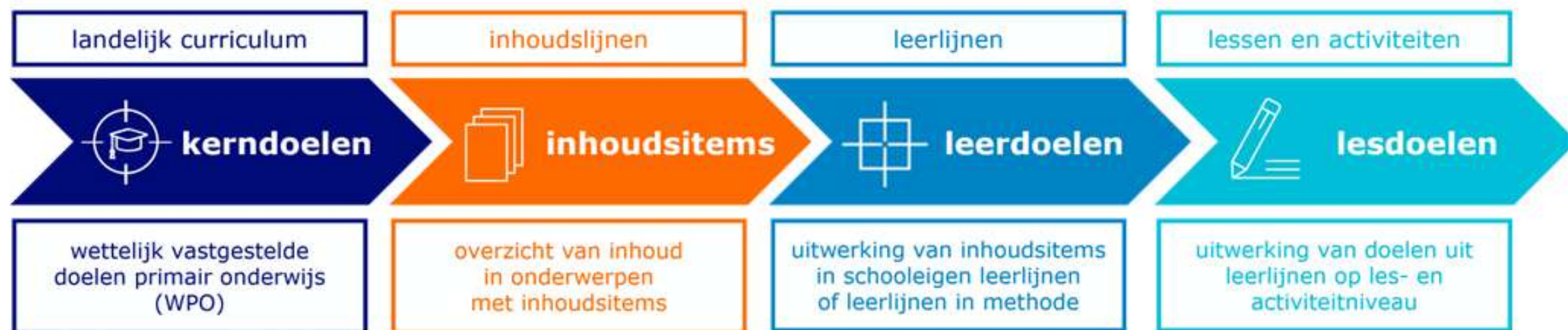
Doelen op drie niveaus

slo

Doelen op drie niveaus

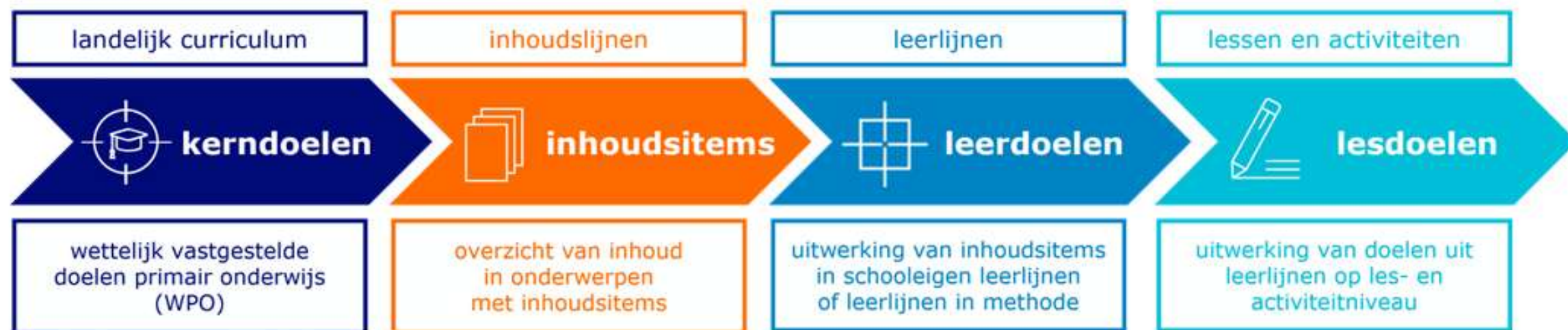
Doelen op drie niveaus

- inspanningsverplichtingen voor scholen en leraren

Scholen dienen er naar te streven dat kinderen kennis en inzicht verwerven, vaardigheden en houdingen ontwikkelen in het perspectief van ieder kerndoel

Doelen op drie niveaus

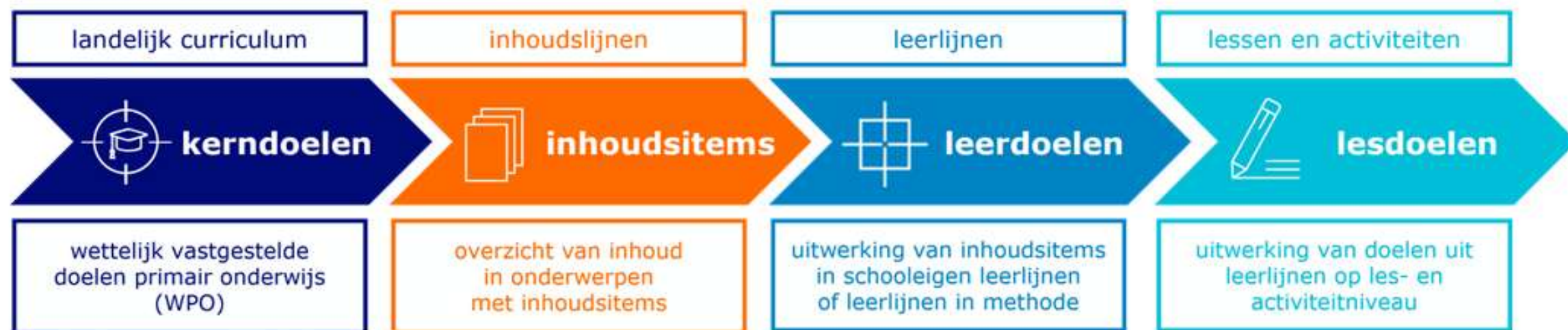

- voorbeeld concretisering van de inhouden die vanuit de kerndoelen aan de orde komen

geeft in actieve vorm aan waar de leerlingen samen met de leraar aan werken in het onderwijs

Doelen op drie niveaus

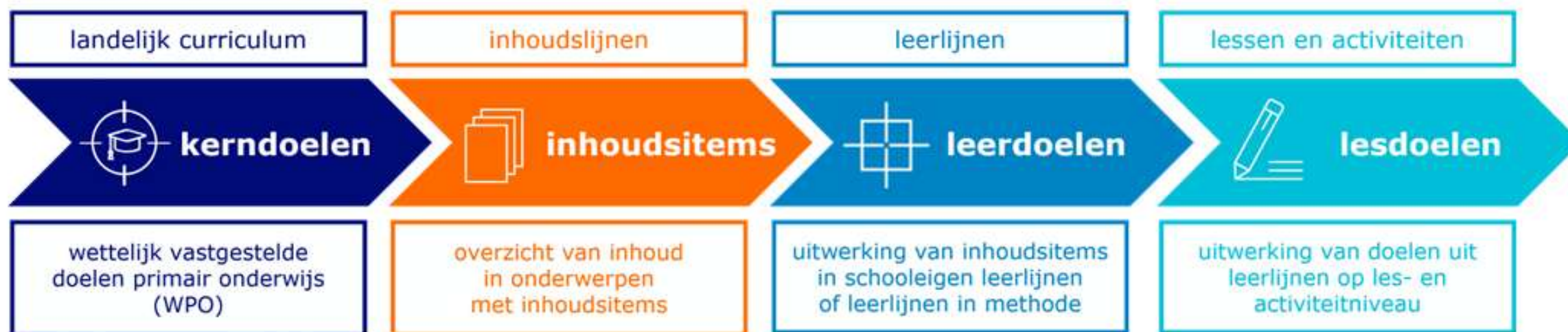

- beschrijving van wat met instructie of aanbod wordt nagestreefd bij de leerling, op het niveau van leerinhoud en gedrag

*een beredeneerde opbouw
in een lijn met productdoelen en
procesdoelen*

Doelen op drie niveaus

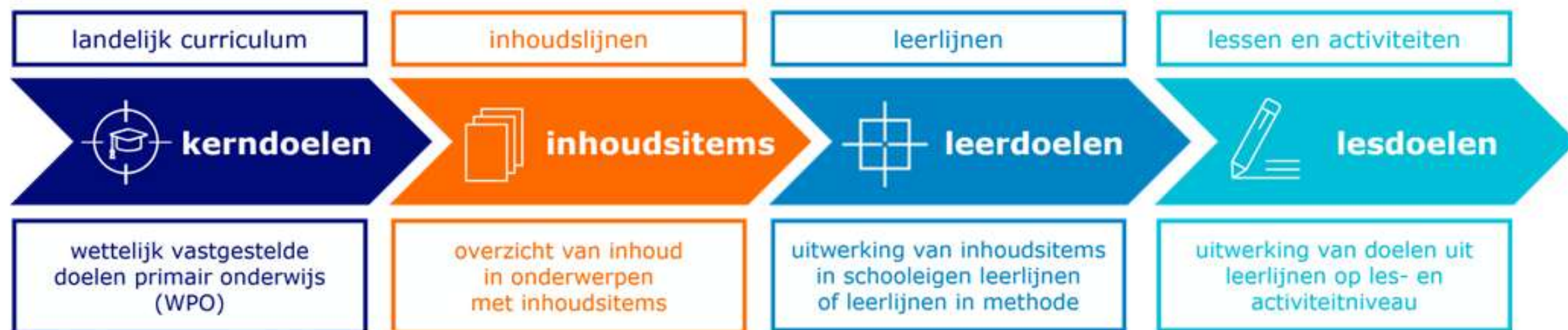
- concrete doelen voor de leerlingen
per les of activiteit

doelen op microniveau

Inhoudslijnen met aanbod

slo

Doelen op drie niveaus

- voorbeeld concretisering van de inhouden die vanuit de kerndoelen aan de orde komen

geeft in actieve vorm aan waar de leerlingen samen met de leraar aan werken in het onderwijs

Bouw en processen van de aarde

Weer en klimaat

Heelal en hemellichamen

slo primaironderwijs@slo.nl

slo primaironderwijs@slo.nl

PRIMAIR ONDERWIJS

Inhoudslijn De ruimte om je heen

Natuurkundige verschijnselen

Inhoudslijn Verschijnselen uit natuurkunde

Inhoudslijn Planten, die

fase 1

Omgaan met de natuur

- oanboddoelen:
- ontmoeten, verwonderen en beseffen van de grote diversiteit aan planten, dieren en schimmels (paddenstoelen)
- ervaren van schoonheid en esthetische waarde van natuur (met planten en dieren)
- waarnemen en verknemen van de omgeving met alle zintuigen
- ervaren dat bomen (en andere planten) veranderen met de seizoenen
- met zorg omgaan met planten en dieren

Planten en dieren

- oanboddoelen:
- waarnemen van de elementaire onderdelen van de plant en van het dier en de functie ervan
- verknemen van uiterlijke kenmerken van planten en van dieren zoals vorm, kleur, bouw en beharing
- kennisnemen van enkele veel voorkomende planten en dieren in de eigen omgeving met naam, enkele kenmerken en de leefomstandigheden
- realiseren dat planten en dieren voedsel zijn voor andere planten en dieren en voor de mens (voedselkringloop)

PRIMAIR ONDERWIJS

Inhoudslijnen Bewegingsonderwijs

NB Meer informatie en verder uitgewerkte lesactiviteiten zijn te vinden in het Basisspel het basisonderwijs – Mooij, C. (e.a.), Jan Luitingfonds (Zwitser, 2014)

	fase 1	fase 2	fase 3
Balanceren			
Balanceren Handhaven van evenwicht en herstellen van evenwichts-verstoeringen bij het verplaatsen op een (in)stabiel vlak	oanboddoelen: - gaan over een recht balanceervlak - gaan over een schuin balanceervlak - gaan over een balanceervlak met hindernissen	- gaan over een half instabiel balanceervlak - elkaar passeren op een breed balanceervlak - voortbewegen op een roterend vlak	
	voorbeelddoelstellingen: • Lopen over een omgekeerde bank. • Lopen over een omgekeerde schuine bank. • Lopen over een (omgekeerde) bank met blokken.	• Lopen over een omgekeerde schuine bank die in de ringen hangt. • Elkaar passeren op twee balanceervlakken die in een rechte hoek achter elkaar staan. • Lopen op een ton.	
Rijden Vaart maken op een rijtuig om in balans vaart te behouden	- fietsen op tweewielers (met zijsteunen) - stappen - skateboarden: zittend	- skateboarden: staand over de grond	
	voorbeelddoelstellingen: • Een parcours fietsen dat met pilonnen is gemarkeerd. • Met een step een parcours afleggen. • Op een skateboard via een schuine glijbaan (± 40 cm hoog) zittend naar beneden rijden.	• Op een skateboard stappen en naar de overkant uitrijden.	
Glijden Vaart maken op een glijbaan om in balans vaart te behouden	- glijden op een glijbaan	- glijden met afsluiven (laagste punt op een verhoging)	
	voorbeelddoelstellingen: • Glijden van een schuine geplaste bank.	• Glijden met een glijmatje van een schuine geplaste bank (ene zijde tegen het wandel, andere zijde op een lage last) en landen op de voeten op een mat.	
Acrobatiek In balans uitvoeren van een beweging of pose in samenwerking met een ander of anderen	- zitten op een zich voortbewegende onderpersoon - staan op een onderpersoon	- handstand maken (met hulp) - staan op bovenbenen van stabiele onderpersoon - met meer personen staan op onderpersonen - zitten op schouders van een onderpersoon	
	voorbeelddoelstellingen: • Op de heupen van een onderpersoon zitten die op handen en knieën zich voortbeweegt (scoutenrij).	• Een handstand tegen een muur uitvoeren. • In balans uitvoeren van een stoeltje waerbij de onderpersoon zit.	• Opstappen vanaf het wandel op de schouders van een onderpersoon en in balans blijven staan (schouderstand).
	• Op de rug van een onderpersoon zitten die de benen vasthoudt en zich rechtop verplaatst (paard en ruiter).	• Een vijftal kinderen vormen samen op handen en knieën zittend een piramide.	
	• Op de heupen en de schouders staan van een onderpersoon die op handen en knieën staat (platform).	• Op de schouders zitten van een onderpersoon die loopt.	

slo primaironderwijs@slo.nl

Inhoudslijnen - PO Bewegingsonderwijs (07-2018) | 1

PRIMAIR ONDERWIJS

Inhoudslijn Beeldende vorming

Het creatieve proces bij beeldende vorming

Kijken naar en praten over beelden

Inhoudslijnen Muziek

	fase 1	fase 2	fase 3
Het creatieve proces bij muziek			
	oanboddoelen: - doorlopen van een creatief proces in vier fases: oriënteren-onderzoeken-uitvoeren-evalueren - onderzoeken van betekenissen van onderwerpen en thema's uit de eigen belevingswereld en cultuur, waaronder cultureel erfgoed, en deze verbeelden in muziek - reflecteren op muziek tijdens alle fases van het creatieve proces		
Luisteren naar muziek			
	oanboddoelen: - actief luisteren naar korte stukjes (live) muziek uit een breed repertoire aansluitend bij de belevingswereld (bijv. muziek afkomstig uit verschillende stijperiodes en culturen als kinderliedjes, wereldmuziek, pop- en klassieke muziek) - eigen betekenissen geven aan beluisterde muziek (bijv. in gesprekken, door te bewegen op muziek, plaatjes aan te wijzen, door muziek te tekenen) - kennisnemen van verschillende soorten 'live' muziek op plekken waar muziek gemaakt wordt (bijv. musici in de klas, schoolconcertje, muziektheatervoorstelling)	- actief luisteren naar korte stukjes (live) muziek uit een breed repertoire aansluitend bij de belevingswereld: • muziek afkomstig uit verschillende stijperiodes en culturen en verbonden met het onderwerp • muziek die meerdere betekenissen of ontwikkelingen kent • muziek waarin naast vormprincipes (herhaling, variatie en contrast) ook vormeenheden (motief, thema, muzikale zinnen) aan de orde komen - eigen betekenissen geven aan beluisterde muziek en kennisnemen van betekenissen die anderen aan muziek geven (waaronder de componist) - kennisnemen van culturele instellingen waar muziek gemaakt wordt (bijv. muziekpodia) en met verschillende soorten 'live' muziek	- met aandacht luisteren naar muziek van buiten de eigen belevingswereld: • muziek afkomstig uit verschillende stijperiodes en culturen verbonden met het onderwerp • muziek die meerdere betekenissen en/of ontwikkelingen in zich draagt • muziek waarin naast vormprincipes (herhaling, contrast en variatie) ook vormeenheden (motief, thema, muzikale zinnen) aan de orde komen - spiegelen van de eigen betekenisgeving in muziek aan die van anderen en daarbij openstaan voor ideeën van anderen, (waaronder de componist of uitvoerder) - kennisnemen van culturele instellingen waar muziek gemaakt wordt (bijv. muziekpodia) en met verschillende soorten 'live' muziek
Kennisnemen met klank, vorm en notatie van muziek			
	oanboddoelen: - onderscheiden van betekenissen en klanktegenstellingen (hoog-laag, hard-zacht, lang-kort) in muziek (van een breed repertoire) - uitdrukken van betekenissen en klanktegenstellingen in beweging en tekeningen - ontdekken van klankaspecten (bijv. hoogte, volume, duur) van gebruiksmaking van muzikale tegenstellingen (bijv. hard-zacht, snel-langzaam, hoog-laag, kort-lang, veel-weinig instrumenten), herhaling en contrast - ontwerpen van muziekstukjes met gebruiksmaking van muzikale tegenstellingen (bijv. hard-zacht, snel-langzaam, hoog-laag, kort-lang, veel-weinig instrumenten), herhaling en contrast - weergeven van eigen muzikale ideeën en reproduceren met behulp van tekeningen van stem, lichaamsklanken en/of instrumenten	- herkennen en benoemen van thema's in muziek (van een breed repertoire) - herkennen en benoemen van verschillen in klank en de vormaspecten herhaling en contrast in muziek van een breed repertoire - ontwerpen van eigen muzikale ideeën en eventueel verknemen met gebruiksmaking van muzikale technologie (bijv. apps om muziek te maken) - onderscheiden van specifieke klankaspecten (bijv. hoogte, volume, duur) en die weergeven in passende grafische symbolen - beluisteren en herkennen van enkele veelvoorkomende instrumenten uit de pop en (Westerse) klassieke muziek	- herkennen en analyseren van variaties op muzikale thema's - toepassen van variatie als vormprincipes in eigen composities - bewust structuur aanbrengen in eigen composities met gebruiksmaking van klank- en vormaspecten van muziek - vormgeven van eigen muzikale ideeën en eventueel verknemen met gebruiksmaking van muzikale technologie (bijv. apps om muziek te maken) - onderscheiden van specifieke klankaspecten (bijv. hoogte, volume, duur) en die weergeven in passende grafische symbolen - beluisteren en herkennen van enkele veelvoorkomende instrumenten uit de pop en (Westerse) klassieke muziek

slo primaironderwijs@slo.nl

Inhoudslijn PO - Muziek (11-2017) | 1

Indeling

▶ Leergebieden

Oriëntatie op jezelf en de wereld

Kunstzinnige oriëntatie

Bewegingsonderwijs

Digitale geletterdheid

Indeling

► Leergebieden

Oriëntatie op jezelf en de wereld

Kunstzinnige oriëntatie

Bewegingsonderwijs

Digitale geletterdheid

Indeling

- ▶ Leergebieden
- ▶ Domeinen

Oriëntatie op jezelf en de wereld

Kunstzinnige oriëntatie

Bewegingsonderwijs

Digitale geletterdheid

Jezelf en de ander

De samenleving

De ruimte om je heen

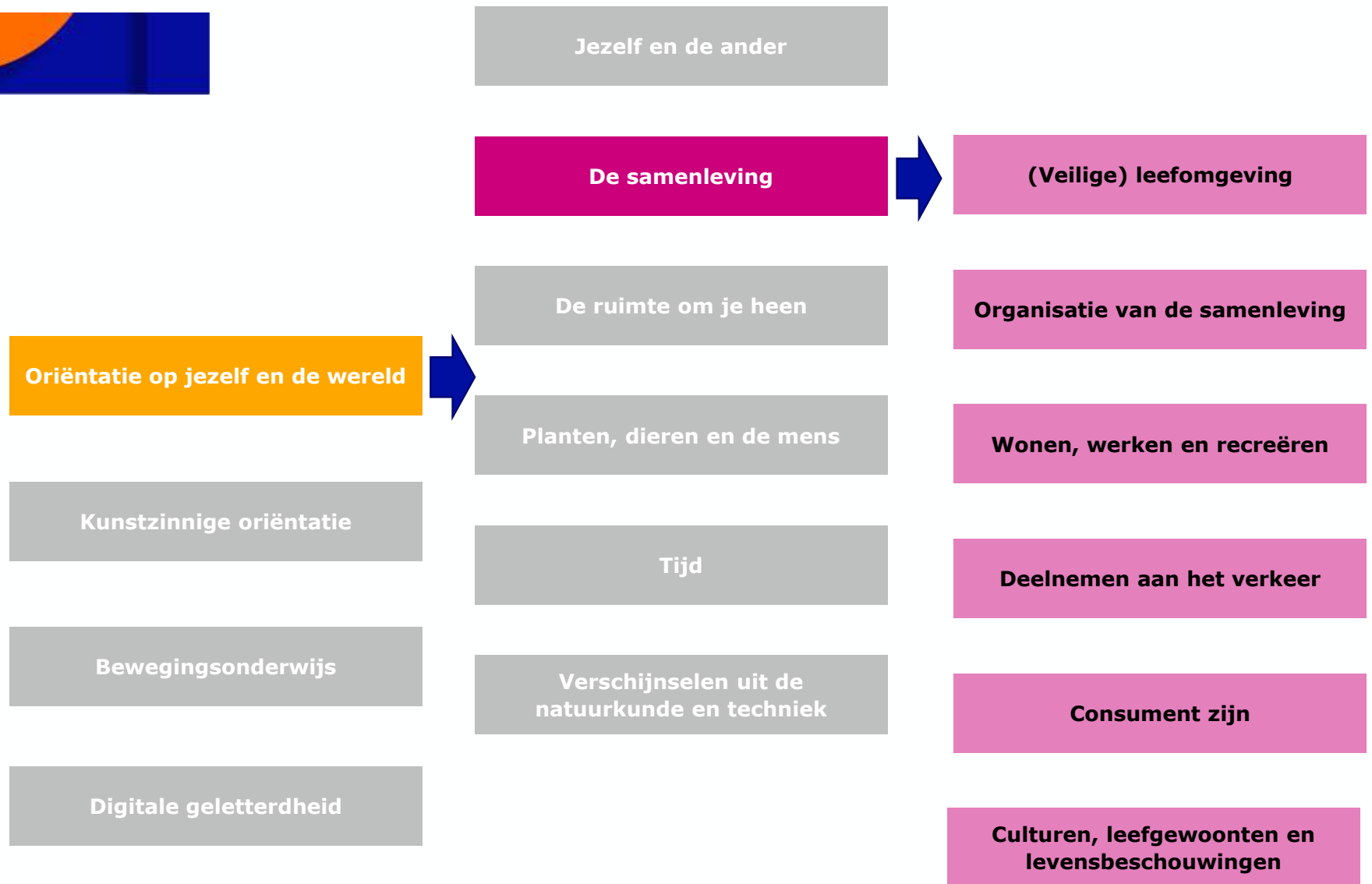
Planten, dieren en de mens

Tijd

Versijnselen uit de
natuurkunde en techniek

Indeling

- ▶ Leergebieden
- ▶ Domeinen
- ▶ Subdomeinen

Indeling

Oriëntatie op jezelf en de wereld

De samenleving

Consument zijn

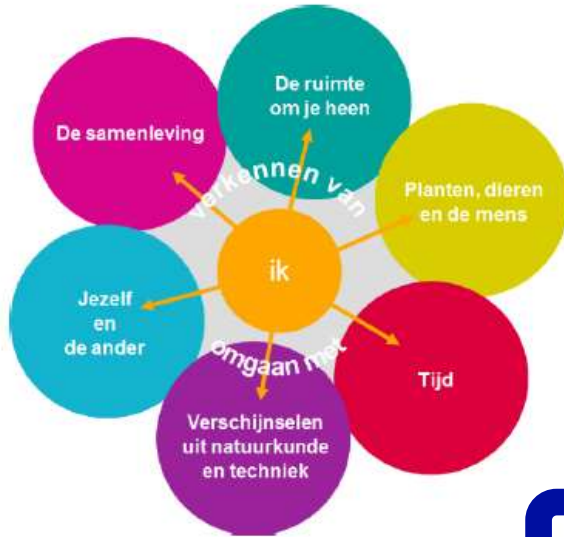

- ▶ Leergebieden
- ▶ Domeinen
- ▶ Subdomeinen
- ▶ Inhoudsitems

Consument zijn

aanbod:

– ontwikkelen van redzaam gedrag als consument– verkennen van de rol van geld in onze samenleving (sparen, ruilen, lenen en kopen)	– onderzoeken van de rol van geld in onze samenleving (kopen, verkopen, betalen, sparen)– verkennen van invloeden op de consumptie van mensen en de rol van reclame– uitwisselen van ervaringen in de rol van consument (bijv. met betrekking tot reclame en productkeuze)– beseffen dat werken voor je geld een dienst voor een ander betekent en dat dit onafhankelijk maakt (inkomsten/uitgaven)	– (bewust) omgaan met (zak-)geld– onderzoeken wat de invloed op de consumptie van mensen is op biologisch, commercieel en sociaal gebied en de rol die je als consument kunt nemen– ervaren wat het belang is van aspecten als gezondheid, veiligheid en stevigheid (maar ook duurzaamheid) bij de keuze van een product– onderzoeken van de rechten als consument en hoe hiermee om te gaan– verkennen van de functie van een bank en de werking van bankrekeningen, internet- en mobiel bankieren

Inhoudslijn

Planten, dieren en de mens

fase 1

fase 2

fase 3

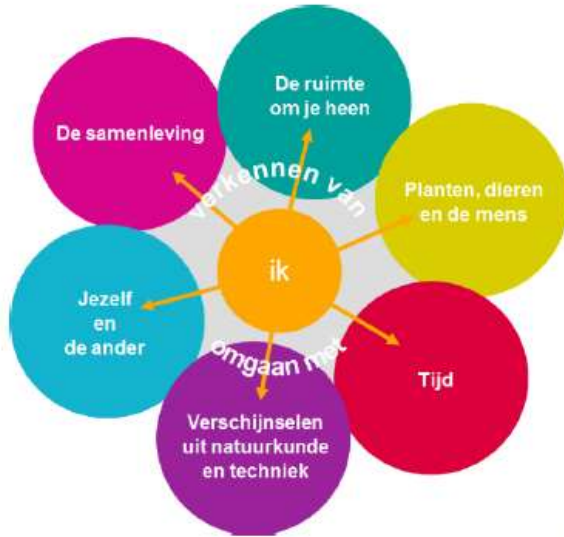
Omgaan met de natuur

aanbod:

- ontmoeten, verwonderen en beseffen van de grote diversiteit aan planten, dieren en schimmels (paddenstoelen)
- ervaren van schoonheid en esthetische waarde van natuur (met planten en dieren)
- waarnemen en verkennen van de omgeving met alle zintuigen
- ervaren dat bomen (en andere planten) veranderen met de seizoenen
- met zorg omgaan met planten en

- ontmoeten, verwonderen en beseffen van de grote verscheidenheid aan planten, dieren en paddenstoelen (schimmels)
- ervaren van schoonheid en esthetische waarde van natuur voor de mens
- met zorg omgaan met planten en dieren

- ontmoeten, verwonderen en beseffen van de grote verscheidenheid aan planten, dieren en paddenstoelen (schimmels)
- ervaren van schoonheid en esthetische waarde van natuur voor de mens
- met zorg omgaan met planten en dieren

Inhoudslijn

Planten, dieren en de mens

fase 1

fase 2

fase 3

Omgaan met de natuur

aanbod:

- ontmoeten, verwonderen en beseffen van de grote diversiteit aan planten, dieren en schimmels (paddenstoelen)
- ervaren van schoonheid en esthetische waarde van natuur (met planten en dieren)
- waarnemen en verkennen van de omgeving met alle zintuigen
- ervaren dat bomen (en andere planten) veranderen met de seizoenen

met zorg omgaan met planten en

- ontmoeten, verwonderen en beseffen van de grote verscheidenheid aan planten, dieren en paddenstoelen (schimmels)
- ervaren van schoonheid en esthetische waarde van natuur voor de mens
- met zorg omgaan met planten en dieren

- ontmoeten, verwonderen en beseffen van de grote verscheidenheid aan planten, dieren en paddenstoelen (schimmels)
- ervaren van schoonheid en esthetische waarde van natuur voor de mens
- met zorg omgaan met planten en dieren

Basis voor een schoolcurriculum

slo

(onderwijs-)leerlijn n

▪ visie op on

Extern aanbod:

krijgt een passende plek in het schoolcurriculum

inhoudslijnen

Niet Stapelen, Maar Vervangen

slo

Curriculum op scholen

Musea, bedrijven,
instanties, verenigingen,
etc.

Curriculum op scholen

100% methode

100% zonder
methode

Musea, bedrijven,
instanties, verenigingen,
etc.

Lesbrieven

Excursies

Leskisten

Workshops

...

Curriculum op scholen

100% methode

100% zonder
methode

Musea, bedrijven,
instanties, verenigingen,
etc.

Lesbrieven

Excursies

Leskisten

Workshops

...

Curriculum op scholen

100% methode

100% zonder
methode

Musea, bedrijven,
instanties, verenigingen,
etc.

Lesbrieven

Excursies

Leskisten

Workshops

...

Curriculum op scholen

100% methode

100% zonder
methode

Musea, bedrijven,
instanties, verenigingen,
etc.

Lesbrieven

Excursies

Leskisten

Workshops

...

Curriculum op scholen

100% methode

100% zorg
methode

Musea, bedrijven,
instanties, verenigingen,
etc.

Lesbrieven

Excursies

Leskisten

Workshops

...

Curriculum op scholen

100% methode

100% zonder
methode

Musea, bedrijven,
instanties, verenigingen,
etc.

Lesbrieven

Excursies

Leskisten

Workshops

...

Curriculum op scholen

100% methode

100% zonder
methode

Musea, bedrijven,
instanties, verenigingen,
etc.

Lesbrieven

Excursies

Leskisten

Workshops

...

Curriculum op scholen

100% methode

100% zonder
methode

Musea, bedrijven,
instanties, verenigingen,
etc.

Lesbrieven

Excursies

Leskisten

Workshops

...

Curriculum op scholen

100% methode

100% zonder
methode

Musea, bedrijven,
instanties, verenigingen,
etc.

Lesbrieven

Excursies

Leskisten

Workshops

...

Curriculum op scholen

Musea, bedrijven,
instanties, verenigingen,
etc.

Curriculum op scholen

100% methode

100% zonder
methode

Koppeling d.m.v. labels

Kerdoelen
uitgewerkt in
inhoudslijnen
met
inhoudsitems

Doelgroep:
groep, bouw

Metadata:
tijdsduur, locatie,
onderdelen/
materialen,
kosten,
evt. data en
tijden waarop
beschikbaar,
reservering, etc

Musea, bedrijven,
instanties, verenigingen,
etc.

Lesbrieven

Excursies

Leskisten

Workshops

...

Curriculum op scholen

100% methode

100% zonder
methode

Koppeling d.m.v. labels

Kerdoelen
uitgewerkt in
inhoudslijnen
met
inhoudsitems

Doelgroep:
groep, bouw

Metadata:
tijdsduur, locatie,
onderdelen/
materialen,
kosten,
evt. data en
tijden waarop
beschikbaar,
reservering, etc

Musea, bedrijven,
instanties, verenigingen,
etc.

Lesbrieven

Excursies

Leskisten

Workshops

...

Curriculum op scholen

DIGITAAL
INSTRUMENT

Musea, bedrijven,
instanties, verenigingen,
etc.

100% methode

Versterkt het onderwijs door:
beredeneerd gebruiken van extern aanbod in
het onderwijs;
bij een thema of gekoppeld aan een methode
(beredeneerd = met passende doelen)

Excursies

Workshops

100% zonder
methode

...

*Extern aanbod
labelen m.b.v. inhoudslijnen*

slo

Waarom labelen?

- ▶ Door te labelen kan het (externe) aanbod beschreven worden o.b.v. context, inhoud, structuur en vorm

- Vergroten van de duurzame toegankelijkheid en betrouwbaarheid van informatie
- Bevorderen van een juiste interpretatie van informatie
- Transparant en openbaar maken van informatie
- Mogelijk maken van gegevensuitwisseling tussen organisatie of instellingen en/of systemen

Labelen stap A t/m E

► Info ook in handreiking

Labelen stap A

▶ Focus op de essentie

- Waar gaat het over bij dit leermateriaal?
- Wat komt er aan bod?
- Aan welke vaardigheid wordt gewerkt?
- Welke kennis doen de kinderen op?
- Hoe heeft dit invloed op de houding van de kinderen?
- Voor welke groep(-en)/leeftijd is het bedoeld?

Labelen stap B

- ▶ Het hoofdonderwerp of de belangrijkste onderwerpen waaraan gewerkt wordt

Labelen stap C

▶ Passende
aanbodsitems

- Kijk in de juiste fase op basis van de groeps- of leeftijdsindicatie
- Welk aanbodsitem of welke items zijn passend bij het leermateriaal?
- Beperken tot één, twee of hooguit drie aanbodsitems
- LET OP: De aanbodsitems zijn meestal ruimer geformuleerd. In het leermateriaal kan specifiek aandacht zijn voor een aspect van één of enkele items. Dan past het materiaal daar toch bij.

Labelen stap D

► Passende algemene labels 1

Titel
Organisatie
Doelgroep

- <tekstveld>
<tekstveld>
- voorschools (0 tot 4 jaar)
 - po groep 1
 - po groep 2
 - po groep 3
 - po groep 4
 - po groep 5
 - po groep 6
 - po groep 7
 - po groep 8
 - buitenschools (incl. nascho en vakantieschool)

Specifieke
doelgroep

- begaafde leerlingen
- zorgleerlingen
- speciaal onderwijs
- Rolstoeltoegankelijk

Locatiegegevens

- adres
- woonplaats
- binnen/buiten

Soort activiteit

- doe-activiteit
- evenement
- excursie
- film
- les, lessenreeks of cursus
- tentoonstelling
- theatervoorstelling

Locatietype

- culturele locatie
- educatieve locatie
- excursielocatie van bedrijf of organisatie
- sportlocatie
- natuurgebied / park / tuin
- school (eigen locatie)
- eigen wijk
- mobiele (rijdende) locatie
- *NB ook mogelijkheid plaats, afstand tot school aan te geven*

Labelen stap D

► Passende algemene labels 2

Soort
leermateriaal

- lesbrief
- leskist
- spelmateriaal
- audio/visueel materiaal
- verkennings- en onderzoeksmateriaal
- website of app
- overig, nl. <tekstveld>

Organisaties

<lijst met aanbieders>

Periode

- deze maand
- komende drie maanden
- komende zes maanden
- dit schooljaar
- op datum (kalender)
- op aanvraag

Tijdsduur
(tijd nodig om
deze externe
activiteit uit te
voeren)

- uur
- dagdeel
- dag
- 2 of meer dagen

Rol leerkracht bij
activiteit

- geen taak
- begeleidende taak
- uitvoerende taak
- aanvullende begeleiding nodig

Kosten

- kosteloos
- betaald, prijs

Gebruikers-
ervaring/
waardering

- 1 ster tot 5 sterren
<tekstveld>

Beschrijving van
de activiteit

<tekstveld>

Website of
andere link(s)

<link(s)>

Regio

<lijst met regio's>

Afbeelding
activiteit

<Image>

Labelen stap E

▶ Resultaatgegevens
vastleggen

- Vastleggen van de gegevens uit de voorgaande stappen op een hanteerbare manier

***Het gaat erom:
Niet Stapelen, Maar Vervangen***

slo